

FÖRSVARsutskottets utlåtande 4/2003 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om Senatfastigheter

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 4 november 2003 regeringens proposition med förslag till lag om Senatfastigheter (RP 108/2003 rd) till finansutskottet för beredning och bestämde samtidigt att försvarsutskottet ska lämna utlåtande i saken till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Vesa Jatkola och konsultativ tjänsteman Petri Syrjänen, finansministeriet

- enhetsföreståndare Antti Kivipelto, försvarsministeriet
- brigadgeneral Hannu Luotola, Huvudstaben
- direktör Jyrki Ipatti, Puolustushallinnon rakennuslaitos
- huvudförtroendeman Markku Toivanen, Valtion ja erityispalvelujen ammattiliitto VAL ry
- direktör Jari Panhelainen och chef för juridiska ärenden Arja Virtanen, Senatfastigheter.

Dessutom har Officersförbundet, Pällystöliitto samt Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto ry lämnat ett skriftligt utlåtande till utskottet.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att den affärsverkslag som gäller Senatfastigheter revideras. Revideringen föranleds av lagen om statliga affärsverk

och är en sådan affärsverkslag som avses i 2 § lagen om statliga affärsverk.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2004.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Försvarsutskottet behandlar i detta utlåtande lagförslaget om Senatfastigheter utifrån de fastigheter som är i försvarsförvaltningens bruk.

Försvarsmaktens fastigheter överfördes på Senatfastigheter från början av 2003.

Försvarsutskottet har behandlat fastighetsreformen vid flera tillfällen i takt med att reformen har framskridit. Reformen togs upp redan i samband med behandlingen av regeringens säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse 2001.

Mer detaljerat behandlade utskottet fastighetsreformen i sitt utlåtande (FsUU 3/2002 rd) beträffande statsbudgeten för 2003.

Utskottet har i flera sammanhang på grund av ekonomiska, funktionella och principiella orsaker förhållit sig något reserverat till reformen. Enligt utskottet kan reformen ha också positiva konsekvenser om man genom den kan säkerställa fastighetsbeståndets skick och andra behövliga investeringar inom försvarsförvaltningen. På basis av inkommen utredning konstaterar utskottet att Senatfastigheters investeringsförmåga har visat sig vara bra. Utskottet anser det viktigt att Senatfastigheter fortsätter att renovera fastigheterna inom försvarsförvaltningen så att de motsvarar de ställda kraven.

Det aktuella lagförslaget är en sådan affärsverkslag som avses i 1 § lagen om statliga affärsverk (1185/2002). I lagen bestäms om affärsverkets verksamhetsområde och uppgifter. Enligt 2 § 2 mom. i samma lag ska ett affärsverk skötas enligt företagsekonomiska principer samt enligt de mål för affärsverkets tjänster samt övriga mål för verksamheten som riksdagen ställt upp för det. Mål för tjänster och övriga mål för verksamheten godkänns av riksdagen i samband med behandlingen av statsbudgeten.

Utskottet konstaterar att fastighetsreformens konsekvenser i stor utsträckning beror på hur försvarsförvaltningens fastighetsutgifter och reformens konsekvenser beaktas i kommande statsbudgetar. Utskottet kommer även i fortsättningen i samband med behandlingen av statsbudgeten att fästa speciell uppmärksamhet vid genomförandet av fastighetsreformen inom försvarsförvaltningen.

Trots att statsbudgeten har en så central ställning anser försvarsutskottet att de speciella situationer och omständigheter som gäller för fastigheterna inom försvarsförvaltningen och som klart och med fog avviker från statens fastigheter bör beaktas i lagen om Senatfastigheter — både i lagens bestämmelser och i motiveringen. Det centrala enligt utskottet är att det av lagen om Senatfastigheter, lagens motivering samt av riksdagens ställningstaganden då lagen godkänns klart och tydligt framgår att företagseko-

nomiska aspekter inte får gå före försvarssynpunkterna i förvaltningen av försvarsmaktens fastigheter.

Försvarsutskottet anser att förvaltningsmodellen för fastigheterna inte under några omständigheter får försvåra eller äventyra skötseln av försvarsmaktens försvarsuppgifter.

Utskottet konstaterar att t.ex. i Sverige har förvaltningen av försvarsmaktens fastigheter överlåts till ett separat affärsverk (Fortifikationsverket) som koncentrerar sig enbart på förvaltningen av försvarsmaktens fastigheter. Försvarsutskottet anser det motiverat att försvarsmaktens fastigheter klart åtskils som ett eget delområde också i fråga om Senatfastigheters fastighetsreglering och verksamhet som affärsverk.

Grunderna för fastställandet av hyrorna i försvarsförvaltningens fastigheter

Försvarsmaktens egendom består huvudsakligen av särförmögenhet som finns på stängda områden och för vilken det saknas en affärsmässig marknad. Fastigheterna som är planerade för försvarsmaktens bruk och för försvarsuppgifter hyrs av endast en hyresgäst. Efter genomförandet av fastighetsreformen kommer enbart Senatfastigheter att ansvara för uthyrningen av fastigheterna för hyresgästen. Försvarsutskottet anser att det i denna situation inte är motiverat eller ändamålsenligt att enbart beakta de företagsekonomiska principerna vid bestämmandet av hyresnivån i försvarsfastigheterna.

Mot bakgrund av detta kan försvarsutskottet inte godkänna den princip som framläggs i de allmänna motiveringarna till regeringens proposition. Enligt principen ska all den fastighetsförmögenhet som Senatfastigheter har i sin besittning — försvarsförvaltningens fastigheter medräknade — i fortsättningen prissättas på företagsekonomiska grunder. Försvarsutskottet anser att en betydande del av den fastighetsförmögenhet som förvaltas av Senatfastigheter och är i försvarsförvaltningens bruk är säregendom i vars prissättning det inte är möjligt att tillämpa endast företagsekonomiska grunder och avkast-

ningskrav utan som bör prissättas huvudsakligen utifrån kostnaderna.

Utskottet anser att om prissättningen enbart bestäms utifrån företagsekonomiska grunder kan det lätt leda till en konflikt mellan försvarsmässiga och företagsekonomiska principer. Det borde vara möjligt att vid betalningen av hyran för försvarsfastigheterna följa förfarandet i 7 § i lagen om statliga affärsverk, vilket innebär att företagsekonomiskt olönsamma uppgifter finansieras med ett separat anslag som intas i statsbudgeten.

Enligt utredning har fastigheternas särskilda karaktär tagits i beaktande i de avtal som slutits mellan försvarsförvaltningen, finansministeriet och Senatfastigheter. De företagsekonomiska grunderna utgör heller inte någon utgångspunkt för prissättningen i avtalen. Försvarsutskottet anser det viktigt att godkännandet av det nu föreliggande lagförslaget inte betyder att man behöver avvika från bestämmelserna i dessa avtal.

Beredskap för undantagsförhållanden

Försvarsutskottet anser det bra att det i lagförslagets 2 § 3 mom. föreskrivs att Senatfastigheter förpliktas att även under undantagsförhållanden sköta de uppgifter som gäller försvarsfastigheterna.

Försvarsutskottet anser att denna skyldighet, i motsats till vad som nämns i motiveringen till 2 §, inte är en allmän beredskapsskyldighet för affärsverk eller privata fastighetsägare. Enligt utskottets mening är det fråga om en skyldighet som enligt 40 § 1 mom. beredskapslagen gäller statliga affärsverk och kan jämföras med myndighetsuppgifter. Skyldigheten ska fullföljas enligt paragrafen i den nämnda beredskapslagen och enligt försvarsministeriets noggrannare bestämmelser. Detta bör tydligt framgå av motiveringarna till lagens 2 §.

Eftersom det är fråga om en företagsekonomiskt olönsam uppgift, bör beredskap för undantagsförhållanden i enlighet med 7 § lagen om statliga affärsverk till behövliga delar finansieras med ett separat anslag som intas i statsbudgeten.

Säkerhetsfrågor

Försvarsutskottet konstaterar att för försvarsfastigheterna gäller speciellt stränga och omfattande krav på säkerhet. Utskottet anser att den i motiveringen till regeringens proposition nämnda offentlighetslagens bestämmelse om personals tystnadsplikt, som gäller även för Senatfastigheters personal, inte är en tillräcklig garanti för att säkerhetskraven för försvarsfastigheter uppfylls.

Därmed konstaterar utskottet att lagförslagets 6 § bör kompletteras med en specifik bestämmelse som tar upp säkerhetsfrågor kring försvarsfastigheterna och enligt vilken Senatfastigheter för försvarsfastigheternas del ska följa försvarsministeriets beslut om tillhandahållande av tjänster samt om säkerhetsfrågor. I motiveringen till lagförslagets 6 § 2 mom. bör även antecknas att Senatfastigheter är skyldig att följa alla de säkerhetsbestämmelser utgivna av försvarsministeriet eller försvarsmakten som gäller användande av utomstående tjänster och personal i underhåll och uppförande av försvarsfastigheterna. Detta gäller även utlämnande av uppgifter om försvarsfastigheter, tillgång till databaser samt tillträdeskoder för försvarsfastigheter.

Övriga faktorer

I propositionen påpekas att Senatfastigheters huvudkontor borde få vara kvar i Helsingfors men enligt försvarsutskottets mening är denna ståndpunkt inte motiverad, eftersom det strider mot strävandena att utlokalisera statliga enheter.

Försvarsutskottet anser det viktigt att det i förordningen om Senatfastigheter också fästs uppmärksamhet vid de speciella behov som förvaltningen och beredskapen inför undantagsförhållanden för med sig. Av denna anledning anser utskottet att det bör finnas en bestämmelse i förordningen om att det i Senatfastigheters styrelse alltid ska finnas en representant från försvarsförvaltningen.

Angående 9 § 1 mom. i lagförslagets övergångsbestämmelser föreslår försvarsutskottet att det uttryckligen ska konstateras att övergångsbestämmelserna gäller bland annat de avtal som slutits mellan olika ministerier om genomföran-

FsUU 4/2003 rd — RP 108/2003 rd

det av fastighetsreformen i de fall det i avtalen finns bestämmelser om Senatfastigheters verksamhet samt ram- och hyresavtal som Senatfastigheter själv har slutit.

Utlåtande

Försvarsutskottet anför som sitt utlåtande till finansutskottet

att finansutskottet tar in följande punkter i sitt betänkande gällande regeringens proposition som ett uttryck för riksdagens vilja:

1) Senatfastigheter ska i sin verksamhet som berör försvarsfastigheter ta hänsyn till fastigheternas speciella karaktär och försvarssynpunkterna;

2) Med tanke på försvarsfastigheternas speciella karaktär ska inte enbart företagsekonomiska principer tillämpas vid prissättningen av försvarsfastigheterna;

3) I lagens bestämmelser och motiveringar ska de ovan nämnda ståndpunkterna beträffande säkerhet och beredskap inför undantagsförhållanden i försvarsfastigheterna beaktas.

Helsingfors den 18 november 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kauko Juhantalo /cent
vordf. Jaakko Laakso /vänst
medl. Tony Halme /saf
Eero Heinäluoma /sd
Reijo Kallio /sd
Bjarne Kallis /kd
Saara Karhu /sd
Antero Kekkonen /sd

Seppo Lahtela /cent
Reijo Laitinen /sd
Kalevi Lamminen /saml
Eero Lankia /cent
Olli Nepponen /saml
Tuija Nurmi /saml
Lauri Oinonen /cent
Antti Rantakangas /cent.

Utskottssekreterare var

utskottsråd Antti-Juha Pelttari.